

Laida Azkona

«Dantzaria sortzailea ere bada askotan, ez makina bat soilik»

Arabatik Bartzelonarako bidean, geldialdi bat egin du Laidak Iruñerriko Uharteko Arte Garaikidearen Zentroan elkarrizketa hau egiteko. Motxila pisua darama bizkarrean, barraskiloen antzera. Ordenagailua barruan. Gazte-gaztetandik nomada ibiltzen da munduan barna, pozik, bere bizitzaren koreografia sortzen.

REYES ILINTXETA

Argazkiak: Dani Blanco

8 urterekin dantzan hasi zinetetik ez zara gelditu. Gogorra?

Alde batetik bai, gogorra izan da, baina errepikatze aukera izanda, gauza bera egingo nukeen. Institutuan ikasi bitartean lau ordu aritzen nintzen egunero dantzan eta baita larunbatetan ere. UBI bukatuta Londresera joan nintzen izugarri gustatzen zitzaidalako dantza egitea. Artean ez nekien hori nire lanbidea izango zen edo beste zerbait ikasiko ote nuen. Hasieran jendeak eta gurasoek pentsatzen zuten askoz ere hobe nuela karrera normal bat aukeratzea, baina hango irakasleek konfiantza handia eman zidaten han jarraitzeko. Gero bizitzak ere bide honetatik eramana nau: diru-laguntzak eta bekak izan ditut ikasten jarraitzeko, lanean hasteko eta nire proiektuak garatzeko.

Londresen hiru urte egon zinen eta handik Austriara. Zergatik?

Londresen hemendik eramandako ildoarekin jarraitu nuen: oso molde klasikoa, balet asko, eta dantza garaikidea ere bai, baina ez oso esperimentalak sorkuntzaren aldetik. Zenbait ariketa propio egiten genituen baina gidaritzarik gabe. Horrela hasi nintzen nire lehenbiziko sormen lanak egiten, gaur egun egiten ditudanen oso desberdinak. Argi nuen ez nuela dantzari klasikoa izan nahi, baizik eta arte garaikide eta sorkuntzaren aldetik jo, eta horregatik Salzburgora joan nintzen. Hangoa oso eskola ona da jende desberdinarekin lan egiteko. Irakasle asko igarotzen dira handik ikasturte batean eta ikasleen artean ere denetarik zegoen ni nengoenean: ni bezala, oso formakuntza

teknikoa genuenak, antzezleak, dantzaren munduan sartuta zeuden artista plastikoak... Haiengandik asko ikasi nuen. Bi urte ondoren Fullbright beka lortu nuen New Yorkera joateko, The Trisha Brown Company Studio eta Movement Research eskoletan ikasteko. Han urte osoan zehar nahikoa diru izan nuen nahi nuena egiteko. Hirian antolatzen zenez edozein ikastaro egin nezakeen. Han ere nire lehenbiziko lan profesionala izan nuen Sens Production konpainiarekin: uda osoan zehar emanaldi bat gauero. Emanaldi bera hainbeste errepikatze aukerarik ez dut berriz izan. Ondoren Salzburgora itzuli nintzen hango titulua eskuratzeko eta *Lego* lana sortzeko. Han

Nortasun agiria

Ekainaren 30ean, 1981ean, Betelun sortua, "zertarako ez dakit. Urte batzuk beharko ditut hori jakiteko!". Txikitatik eta 18 urte bete arte Iruñean bizi izan da. 8 urterekin hasi zen Nafarroako Dantza Eskola Ofizialean. UBI bukatu ondoren Londreseko Rambert School of Ballet and Contemporary Dance izeneko eskolara joan zen. Han hiru urte igarota Salzburgora, SEADera (Salzburg Experimental Academy of Dance), bi urte geroago New Yorkera, eta gero Bruselara. Egun Bartzelonan bizi da gehien gustatzen zaiona eginez: dantza garaikidea. Jean-Marc Serrano dantziarekin batera, *Coches Rojas*, *Miedo y Cafeteras* lanarekin Arte Eszenikoen lehen saria eskuratu zuen Nafarroako Artista Gazteen topaketetan, 2008an. 2009an *HASIERA (el principio de la incertidumbre)* taularatu zuten Bernardo Atxagaren testuetan oinarrituta. Orain, *MU-TO* izeneko proiektuan dabil buru-belarri.

Uharteko Arte Garaikidearen Zentroaz (bertan egin genituen argazkiak): "Hemen egin nuen zentroak eskaini zuen lehenengo erresidentzia, duela urte eta erdi. Hemengo sala oso ona da. Zorua ez da batere gogorra, aretoa handia eta argitsua da. Alde horretatik ongi gaude: espazioak baditugu eta nahiko hutsik daudenez erraz samarra izaten da toki bat lortzea proiektu batean lan egiteko. Hori Bartzelonan ezin duzu lortu. Han, gutxi bada ere, beti ordaindu behar duzu".

oro har. Nafarroakoa ez horrenbeste. Hala ere niri ongi joan zait orain arte eta beti lagundu izan didate. Gertatzen dena da ez dagoela guztiz ongi planifikatuta. Legearen aldetik baldintzak ez daude pentsatuta sortzaileari bidea errazteko. Bilboko BAD jaialdia, adibidez, zorieko salbuespena da. Haien galdera da: zer egin dezakegu zuk zure proiektua aurrera eramateko? Horrela, esate baterako, egiaztagiriak eta paper guztiak egiterakoan erraztasun guztiak ematen dizkizute. Hemen Nafarroan, aldiz, oso zaila da. Dantza mundua nahiko prekarioa da eta enpresa moduan planteatzen dutenez, lana zailago egiten digu. Batzuetan gertatu izan zait estreinaldia baino bi egun lehenago diru-laguntzak justifikatzen ibili behar izatea. Erokeria. Egia esan azken urte hauetan Eusko Jaurlaritzak gauza asko egin ditu dantza sektorea laguntzeko. Profesionalen elkarte bat dago eta administrazioak haien iritzia aintzakotzat hartzen du. Nafarroan elkarriketa ez da existitzen. Saiatu dira parte-hartzea eta hizketa sustatzen Plataforma Arte Garaikidea ekimenarekin, baina ez da benetako elkarriketarik sortu. Zortea dugunok laguntzaren bat lortzen dugu, hala ere: Iruñeko Udalak Civivox aretoak eskaintzen ditu. Iturramakoan, hain zuzen, egingo dut *MUTO*ren aurkezpena azaroaren 26an.

hasi nitzen hainbat konpainiarekin lanean. Urte batzuk geroago Bruselara joan nintzen bizitzera. Nire formakuntza nahiko hibridoa izan da, hemendik hara.

Formakuntza inoiz amaitzen al da?

Ikas prozesua ez da inoiz amaitzen. Horregatik bizi naiz Bartzelonan, ikasten jarraitzeko aukera izateko. Ikastaro asko eta koreografo askoren lana ezagutu dezakezu. Alde batetik garrantzitsua da gorputza zaintzea eta bestetik sormena elikatzea. Euskal Herrian bada zenbait aukera, baina ez horrenbeste. Araban, adibidez, Lasiera herrixkan Azala espazioa dago. Idoia Zabaletak sortutako sorkuntza eszenikoaren ikerketarako, sustapenerako eta hedapenerako zentroa da. Urriaren hasieran egon naiz hor eta benetan oso ongi pentsatutako tokia iruditu zait. Toki eder eta lasaia da, oso ongi antolatua proiektuak aurrera eramateko. Idoia Zabaleta figura garrantzitsua da dantzaren munduan gaur egun, hemen Euskal Herrian eta Estatu mailan. Baneukan gogoia Azala ezagutzeko, bidali nion proiektua eta berak bere etxeko ateak ireki zizkigun. Idoia urte askotan aritu da Malpelo konpainian lanean. Haiek badute halako beste zentro bat Gironan. Haiekin sare moduko bat eratu dute artistoi sortzeko aukera ezin hobea emateko.

Hemen beti pentsatzen dugu inon baino okerrago gaudela. Egia da?

Euskal Herriko egoera hobetzen doala dirudi,

Europar artistek badute soldata bat, ezta?

Segun eta non. Brusela da ni bizi izan naizen azken tokia Bartzelonara joan baino lehen, eta han bai badutela artista estatutua. Artista bezala urte eta erdian 12.000 bat euro kotizatzen baduzu, bizi osorako langabezi ordaina lortzen duzu. Lana ez dagoen hilabeteetan mantentzeko adina diru ematen dizuna. Hemen hori esaten baduzu berehala jendeak pentsatzen du: a zer kopeta zabal! Kolperik jo gabe esne mamitan bizitzera! Agian hori izango zen hemen jendeak egingo lukeena. Bilatuko zuten nola edo hala estatutu hori horretatik bizitzeko. Baina sortzaileak benetan behar du hau. Ni pluriempregatua izan naiz mila gauzatan: klaseak ematen, Mercat de las Flors antzokian akomodadore gisa... eta aldi berean neure proiektua sortzen eta beste konpainia batekin emanaldiak egiten nembilen. Gure egutegia puzzlea bezalakoa da. Gainera hilabete batzuetan lanez gainezka gabiltza eta besteetan, aldiz,

ez dugu ezer. Nik zorzea izan dut. Nire ikasketan titulu akademikoak joan naiz eskuratzen, eta horrek, hasiera batean, diru-laguntzak eta bekak lortzeko balio izan zidan, ikasten jarraitu ahal izateko. Horregatik nago ni hemen. Ez dut inoiz taberna batean lan egin beharrik izan, zorionez. Ez dugu egonkortasunik eta horrek urduriago jartzen zaitu. Horretan ere ikasten joan naiz Idoia Zabaleta bezalako jendearekin: gogoekin eta positiboki pentsatuz, bihotzetik lan eginez gero, bideak irekitzen dira.

Arte garaikidea ez dela ulertzen esaten da.

Jendeari ez bazaio gustatzen ez da ezer gertatzen. Dena den arte garaikidea ez zaiola inori gustatzen mitoa da. Bada jende oso irekia eta hemen, adibidez, aretoak beteta ikusten dira askotan. Gertatzen dena da jende gaztea ez dela gehiegi mugitzen. Ez dute 10 euro sarre- ra ordaintzeko, baina bai 50 ostiralean ateratzeko, oro har. Formakuntza falta handia ere badago. Belgikan, adibidez, eskola publikoetan dantza eta beste arte diziplinetako taillerak antolatzen dituzte hurrekin. Beste arazo bat da gure inguru honetan antzokiek ez dutela berezko markarik. Bartzelonan, toki bakoitzak badu bere programazio lerroa eta badakizu zer aurki dezakezun hor. Hemen jendeak ez du nora jo, nahi duena nahi due-

Helburua

“Komunikatzea da garrantzitsuen. Aurrean duzun publiko horrek sentitzea edo pentsatzea lehendik sentitua edo pentsatua ez zuen zerbait. Batzuetan jendeak ez daki oso ongi nola erreakionatu eta ea zer sentitu behar duten galdetzen dute. Publikoak egon behar du aktibo eta agian hori da ziurgabetasuna sortzen diona. Baina balio duena da norberak sentitu duena”.

nean aurkitzeko. Beste adibide bat: Europako toki askotan badira 30 bat eserlekuko areto asko. Hemen ikuskizun batera 30 pertsona soilik etortzea desastre ekonomiko ikaragarria izango zen. Bilboko La Fundación jite horretakoa da, oso interesgarria. Sorkuntza bultzatu nahi baduzu halako espazio txikiak beharrezkoak dira.

Zeintzuk dira joera berrienak European?

Badira eskola desberdinak. Dantzari gehienak hemendik hara gabiltzanez, Europako joerak hementxe bertan aurki ditzakegu, zorionez. Bada jendea oso kontzeptuala, sorkuntza tesi bat frogatzearen inguruan lan egiten duena, oso estetikoak, beste batzuk emozionalagoak... Eta badira ere formatu handiko ikuskizunekin –dantza, antzerkia eta musika bat eginik– hiru urteko birak egiten dituztenak munduan zehar. Oso zabala da. Orain oso linea kontzeptual irmoaren gainean ari dira batzuk lanean: gorputzaren naturaltasuna eta mugimendu formal eza. Dantzatu dantza egin gabe.

Goi mailako kirolarien pare lantzen duzue gorputza?

Uste dut hau mitoa dela, dantzaren oso ideia tradizionala. Egia da sasoiari egon behar duzula eta hala ez bada ez zarela ongi sentitzen. Baina guk ez dugu soilik nahi jauzi han-

Android eta iPhone-rako

hizkuntza
ELHUYAR
zerbitzuak

Elhuyar hiztegiak zure mugikorrean

Deskargatu **DOAN** demoak
www.elhuyar.org/hiztegiak-mugikorretan
 mugikorrek@elhuyar.com

MU-TO, BAD jaialdian

MU-TO da Laida Azkonak Bilbon aurkeztuko duen dantza eta bideo muntaiaren izena. Azaroaren 5ean, BAD, Bilboko Antzerki eta Dantza Garaikidearen jaialdiaren XIII. edizioan izanen da. "Jaialdi honetarako aukeratzan dituzten proiektuen egileei, diru-laguntza emateaz gain, espazio bat eta laguntza tekniko ere eskaintzen dizkiete. Horiek sormen lan bat egiteko baldintza onenak dira. Abuztu osoan Bilbon egon nintzen lanean eta orain azaroaren hasieran itzuli naiz erresidentzia tekniko egitera, hau da, 5eko aurkezpenarako detaile guztiak prestatzera".

"*MU-TO* proiektua oso interesgarria da. Nire sorkuntzan norabide aldaketa bat egin nahi nuen. Azken urte hauetan nahiko produkzio handiak egin ditut Hierbaroja kolektiboarekin eta orain gehiago sorkuntzari begira jarri nahi dut. Duela bi urte hasi zen eta prozesu honetan, orain dela urtebete, Verónica Eguaras sartu zen, bideo muntaiaren aritzen den artista".

"Nik beti ikus-entzunezkoekin lan egin izan dut. Inspiratzen nauen zerbaitetik abiatzen naiz eta dauzkan posibilitate guztien bila aritzen naiz. Orain egiten ari naizen pieza honek badakar mahaiko lan asko. Nik uste dut hau dela nire pieza teorikoena. Memoriari buruzko gogoeta bat. Teorikoa da, baina ikusi dutenek ni naizena argi erakusten dudala esaten didate".

"*MU-TO*, Mutar ideiatik dator. Oroitzapena, inpresioa eta ahanztura. Iragana orainalditik berregiten dugu, hor

gelditu zaizkigun inpresioen bidez. Nik eszenatokian nire memoria fikzionatzen dut. Iragana bere osotasunean ezin denez gogoratu, historiaren zati batzuk nire nahiari fikzionatzen uzten diot. Memoria kolektibotik egiten dugu beti gure berreraikuntza. Horiek dira gure kanonak. Kontatuko ditut nire gauzak, baina baita historiako pertsonaia batzuenak ere nireak balira bezala".

"Zenbait tokitan erakutsi izan da: Iruñean, Gasteizen, Bartzelonan, Madrilan, Brasilen... Orain estreinatutako behar dudana, hala ere, guztiz berria da, gogoeta teoriko horretatik sortutako lan berria. Arraro egiten da hainbeste tokitan erakutsi ondoren estreinalditik hain hurbil egotea, baina hori da ideia: beti eraikitzen ari den zerbait izatea. Nire lanak ez ditut normalean ixten, baina orain azken fasean sartzen ari gara".

<http://mu-to.blogspot.com>

diagoak egin edo azkarrago dantzatu. Hori izango litzateke dantzari tradizionalaren jokia. Koreografo batek zure gorputza erabiltzen duenean bere ideia formulatzeko makina zara. Duela 30 bat urte, aldiz, dantza garaikidea beste modu batez hasi zen gorputza begiratzen. Dantzaria, beste guztiaren gaitetik, pertsona da. Ezagupen teknikoak eta trebeziak ditu, baina aldi berean, bere banakotasuna oso garrantzitsua da. Eta harago joanda, dantzaria sortzailea ere bada askotan, ez makina bat soilik. Askoz leku naturalagoetan jartzen dugu gorputza guk. Dantzari makinaren mitoa oraindik egia da, Dantza Konpainia Nazionalan, adibidez. Baina talde askotan beti egingo dizute sorkuntza proba bat. Ideia bat eman eta galdetu: zer egingo zenuke honekin? Gaur egun koreografoak ez dizu esaten urrats bat ezkerrean, aurrera edo atzera eta halakorik. Orain ideia bat ematen dizute eta zu gorputzen saiatzen zara.

Adinak garrantzirik du?

Makina izateko bai. Eta gainera oso sasoiaren egon ondoren, 40 urterekin lur jota daude askotan. Dantza molde hauetan teknika leuna goak erabiltzen dira. Guk ordu asko ematen dugu gorputza zaintzen. Ikertzen dugu nola

Nomada

"Jende pila, kultura asko ezagutu izanak bilakatu nau orain naizena. Beti nomada ibiltzeak oso gauza interesgarriak ditu, eta ez horren onak. Baina hori da nire bizimodua. Hau da ni naizena".

mugitu modu eraginkor baina osasungarrian. Hala ere gerta daiteke, noski, lesioak izatea. Gure formatuan dantza, antzerkia, performancea, arte plastikoak... sartzen dira. Oso dantza formatu hibridoak ari gara eta hemen gorputza bere horretan da interesgarria, ez soilik gorputz landua. Adinarekin ikusiko dugu. Kezka-garriagoa da prekarietatean bizitze hori: orain dirua dut, gero ez. Ez duzu ziurtasunik.

Hamaika tokitan bizi izan zara. Zein da zure etxea?

Orain bat hartu dut Bartzelonan eta oraingoz hori izanen da nire etxea. Iruñea nire jaioterria da. Hemendik nator eta nire erroak eta nire familia hemen daude, baina oraingoz ez dut planteatzen hemen gelditzea. Kulturalki bizirik dagoen leku batean egotea oso garrantzitsua da sormena elikatu ahal izateko.

Zure maletan zer ez da inoiz falta?

Ordenagailua eta disko gogorra. Hor duzu dena produkzio eta sorkuntza aldetik. Hor informazioa dokumentatzeko, kamerak, bideoak... Entseguetarako, inprobisazioak grabatzeko, webcama erabiltzen dut, adibidez. ■

